

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

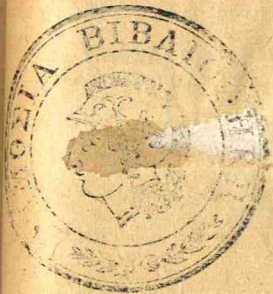
ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ

ΙΔΡΥΘΗΚΑΝΕ ΣΤΑ 1922 — ΒΓΑΙΝΟΥΝΕ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΡΑΔΟΣ ΧΑΤΖΗΝΑΣΗΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΧΡΟΝΙΑ Β.
ΑΡ. 16—(10) ΟΥΤ. ΝΟΕΜΒ. 1923

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΔΡΑΧ. 2

ΓΡΑΦΕΙΑ ΕΘΝ. ΑΜΥΝΗΣ ΑΡ. 30

ΤΥΠΟΙΣ: "ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ."

ΔΗΛΩΣΗ Με μεγάλη μας λύπη αναγκάζομαστε να πετάξουμε από οικονομικούς λόγους το ξώφυλλο, που μας κοστίζει μαζί με τις δύο σελίδες, πάνου από 150 δραγ. Έλπίζουμε πως οι φίλοι μας δε θα πάφουνε να μας υποστηρίζουνε κέτσι θα συνεχίσουμε τὸ δύσκολο ἀγώνι μας. Θά παρακαλέσουμε με τὴν ἐφκαιρία τούτη τους πολλούς που καθυστεροῦνε ἀπὸ ἀμέλεια τὴν συδρομή τους, νὰ πετάξουνε κιαφτοὶ τὴν ἀμέλεια καὶ νάμιας στείλουνε τὴν συδρομή γιατί ἔτσι μονάχα θά μπορούσαμε νὰ ζήσουμε.

ΣΥΔΡΟΜΕΣ Ἑσωτερικῶν Χρονιάτικη δρ. 24.— Ἐξάμηνη δρ. 12—

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

ΕΠΙΤΑΝΗΣΙΑΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ μηνιαίο περιοδικό. Διευθυντής Παν. Ἀβούρης. Γραφεία Πλατεία Σολωμοῦ 3, Ζάκυνθος.

LIBRE Γάλλο-ἐλληνικό περιοδικό. Διευθυντής LOUIS ROUSSEL. Γραφεία οδὸς Σίνα 31, Ἀθήνα.

ΚΟΙΝΟΤΗΣ ἑβδομαδιαία πολιτικὴ ἐπιθεώρησις. Διευθ. Ντίνος Μαλοῦχος. Ἀθήνα οδὸς Μητροπόλεως 44.

L' *evropa orientale* μηνιαίο περιοδικό ὄργανο τοῦ Ἰνστιτούτου γιὰ τὴν Ἀνατολικὴν Ἑυρώπη. Γραφεία Via Nazionale 89 Ρώμη Ἰταλία.

ΑΡΓΩ λογοτεχνικὰ τεύχη. Γραφεία RUE STAMBOUL 13 ALEXANDRIE.

ΜΟΥΣΑ μηνιαία ἔκδοσις. Γραφεία οδὸς Πραξιτέλους 8, Ἀθήνα. Διευθυντὲς Νάσος Χριστιδῆς, Π. Γ. Καλλιγᾶς, Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος.

ΦΑΡΟΣ μηνιαίο περιοδικό. Βόλος ἐκδίδεται ἀπὸ τὸ σύλλογο ἀναγέννησις.

ΟΡΦΕΥΣ Δεκαπενθ. φιλολ. ἐπιστημ. ἐπιθεώρησις, Κέρκυρα.

HELLAS Περιοδικὸν ὄργανον γεωργιασ. συνδέσμου Hamburg.

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ Μηνιαίων καλλιτ. περιοδικὸν Χαριλάου Τρικούπη 22α Ἀθήνας

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ Κοινωνικοφιλοσοφικὴ ἐπιθεώρησις Πύργος Ἡλείας.

ΝΕΑ ΖΩΗ Φιλολ. περιοδικὸ τὸ μεγαλειότερο τῆς Ἑλλάδος. Βγαίνει στὴν Ἀλεξάνδρεια Γραφεία B. P. 2126 Alexandrie.

ΥΠΑΛΛΗΛΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ ὄργανον τῆς λέσχης Ἀθμ. ὑπαλλήλων Ἀθήνας.

ΠΑΙΔΙΚΗ ΧΑΡΑ δεκαπενθήμερο παιδικὸν περιοδικό. Διευθυντὴς Α. Παλλῆς. Ἑυρωπαϊκὸν 6 Ἀθήνα.

Η ΒΙΓΛΑ μηνιαία φιλολογικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ ἔκδοσις Μεσολόγγι.

ΝΟΥΜΑΣ Μηνιατικὴ λογοτεχνικὴ ἐπιθεώρησις. Διευθυντὴς Πᾶνος Δ. Ταγκόπουλος. Σοφοκλέους-Ἀριστίππου, Ἀθήνα.

Ἐφημερίδα ΚΑΜΠΑΝΑ. Διευθυντὴς Στρατῆς Μυριβίλης, Μυτιλήνη.

Ἐφημερίδα ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΛΟΓΟΣ, διευθυντὴς Στρατῆς Παπανικόλας Μυτιλήνη.

Ἐφημερίδα ΕΛΠΙΣ, διευθυντὴς Πίπης Δ. Μαρτίνης, Κέρκυρα.

Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ μηνιαίο δελτίο τοῦ «Συνδέσμου Ἑλληνίδων ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων τῆς γυναίκος» Γραφεία: Ὄθωνος 12 Ἀθήνα.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ μηνιαίο περιοδικό. Χανιά Κορήτης.

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ λογοτεχνικὴ, Μουσικὴ, Θεατρικὴ, Βαθμ. Σάμου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ μηνιαία ἔκδοσις ἀναγγέλει ἔφημεριδὲς περιοδικὰ διευθυντὴς Α. Κασσιόγης Λεωφ. Παυλίου 31 (Τ.Κ. 1891) Ἀλεξάνδρεια.

ΠΑΡΙΣΙΑΝΙΚΟ ΣΙΚ Εἰκον. περιοδ. κεντημ. καὶ σιγμοῦ Κολοκοῦνθους 7 Ἀθήνα

ΟΡΘΡΟΣ μηνιαίο λογοτεχν. περιοδ. Δημοσθένους 15 Ἀθήνα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σίτσα Καραϊσκάκη Ἡ Κλαίουσα

Καίσι. Ἐμμανουὴλ Ἰδέα Προλετάριοι

Φούλμεν Μαγνάδια

Κώστα Ροδαύγη Πνοή πού ἔσβυσε

Δεων. Ἀντρέγιερ Ἡ Ζωή τοῦ ἀνθρώπου δρᾶμα μετ. Κ. Καστρινοῦ

Μελέτες, Μ. Φιλῆντα Ρ. Χ.— Ἄκη μίσιρά α. Σηραχ — Διάφορα — Ἀλληλογραφία

Η ΚΛΑΙΟΥΣΑ

Βουβά κι' ἀγνά κατακυλοῦν τὰ δίκρνα
σὰν κόμπος τῆς βροχῆς πού δὲ μιλᾷι
κρέμουνται λίγο στοῦ χελιοῦ τὴν ἀκρία
κι' ὄλο χωνέβουνε στὸ σάλι πού φοράει

Οὔτε τριγμός, οὔτε λυγμός, οὔτε κι' ἀνάσασμα
—δροσιά ἀπ' τὸν πέφκο στὸν ἀποβροχάρη
ἀπ τὰ δασὰ κυλοῦν τὰ μάβρα τῆς ματικλάδα
γιὰ τὸ ξαθὸ τῆς πού ἐσκοτώθη παικάρι.

Ἐνας λεκὲς στὸ σάλι τῆς τὸ πένθι ιο
οὔτε ἦτανε μεγάλος, οὔτε ἐφάνη
μὰ ὄλο τρυπάει καὶ τὸ ροῦχο καὶ τὴ σάρκα τῆς
καὶ στὴν καρδιά τῆς μιὰ πληγὴ ἔχει κάνει

Ἐνας λεκὲς θά ποῦνε πού οὔτε φάνηκε
θὲ νὰ στεγνώσει στὴν ἀγέρα καὶ στὸν ἥλιο
—μὰ πὶὸς θὰ καταλάβει πὼς ἐδιώχτηκες
πανττεινά ἀπὸ τῆς χαρᾶς σου τὸ Βασίλειο;

Μόναχο

ΣΙΤΣΑ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ

ΤΕΤΡΑΣΤΙΧΑ

ΙΔΕΑ

Στὸ βωμό μου ὀλοπόρφυρη καίει μιὰ ἀθάνατη φλόγα,
Διαλεχτέ. Καὶ μάντικιοισες τὴν τρισάγια τὴν ὦμα.
Τῶν Στεμένων μου ζήλεψες τὴν ἀπόκοσμη χώρα
Καὶ τὰγνὰ σὺ ἦπιες, τᾶδολα, στοῦ μιστοῦ μου τὴ ρόγα.

ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΟΙ

Ἐθλιμένοι κι ἀνήμποροι, σὲ σκληρὸ ἔναν ἀγώνα
Βιβλική, μιὰ θεοκάταρα τὴ φυλὴ σας πὼς δέρονει.
Ἐνα ἀηδόνι στὰ στήθια σας τὸν Ἀπρίλη δὲ φέρνει,
μὰ μιὰ γλαῦκα ὄλα μύρεται, κλαίει στριγγὰ ἐνι χειμῶνα...

Ἐθρος 1922

ΚΑ Σ. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

ΜΑΓΝΑΔΙΑ

Μὲ τὴ δροσιά τοῦ βραδιοῦ ἀνοίξανε τὰ φουλία μου, πού τὸ φεγγάρι
τὰ συντροφιάζε στὴ γλυκειὰ νύχτα.

Τὰ μάζεψε προσεχτικὰ καὶ σοῦ τὰ πρόσφερα, πού ὅταν μιὰ ἄλλη θάναι
κοντὰ σου, ἐκεῖνα νὰ σοῦ θυμίζουν τὴν ἀγάπη μου!...

Ἐλα, ὅταν θὰ σβύσει τὸ μενεξεδένιο χρῶμα ἀπ τὸ βουνό.

Θᾶχω κλεισμένο τὸ φεγγάρι στὴν κάμαρά μου κι' θὰ σὲ περιμένω.

Ἐκεῖνο σὰν ἔρθεις θὰ κρυφτεῖ μέσα στὸ σύννερο καὶ τ' ἀηδόνι ἀπ
τὸν καρσινὸ κῆπο θὰ σωπάσει γιὰ ν' ἀφουκρυστεῖ τὰ λόγια τῆς ἀγάπης μας...

Τώρα τὸ μεσημέρι, πού ὁ κάμπος ἀχνίζει ἀπὸ τὴ θέρημ τοῦ ἡλιοῦ καὶ

τὰ πρόβατα καταβαίνουν στη λαγκαδιά νὰ φυλαχτοῦν, ἔλα, ποὺ θὰ σὲ περιμένω μέσα στις ἀνθισμένες ροδοδάφνες. Ἐχω νὰ σὲ φιλέσω μὲ κεράσια καὶ ροδάκινα ἀπὸ τὸν κήπο μου.

Γύρω ἀφ' τῆ λίμνη, ποὺ καθρεφτίζεται μέσα τὸ φεγγάρι καὶ οἱ λατάνειες στέκονται περήφανες, ἐκεῖ μοῦ πρωτομίλησεν ἐκεῖνος.

Μὰς τύλιγεν ἡ γαλήνη τῆς νύχτας κιὰπὸ τῆ θέρη τῶν φιλιῶ μας μισάνοιγαν οἱ κρίνοι.

Καὶ τώρα ποῦ, Ἐκεῖνος πεῖα δὲ μὲ θυμάται, ἐγὼ ἔρχομαι τὴν ὥρα, ποὺ κουρνιάζουν τὰ πουλιὰ καὶ οἱ κρίνοι εἶναι κλειστοὶ ἀκόμα, νὰ κλάψω τὴν ἀγάπη μου ..

Πέρασε ἡ νύχτα καὶ ἐγὼ σὲ περιμένα κάτω ἀπὸ τις ἀνθισμένες λεμονιές. Ξαγρύπνησε μαζί μου τὸ φεγγάρι, κ' εὐόδιασαν στὸ μέλι βουτυγμένα τάνθια τῶν λεμονιῶν.

Μὰ τὴν αὐγῆ, πλὴν ἀπελπίστηκα κ' ἔσφιξε τὴν καρδιά μου ἡ ἀνησυχία, ἔνα πουλι μὲς στοὺς κισσοὺς τραγουδαγε λυπητερά...

Σήμερα ἡ καρδιά μου μοιάζει μὲ μιὰ φουρτουνιασμένη θάλασσα. Ἐκάλεσα τὶς μυροειδῆς τῶν γιαισιμῶν ἀνταμωμένες μὲ τὰ φούλια, τὶς πιὸ γλυκῆς στροφῆς τοῦ ἀηδονιοῦ τοῦ Ἀπριλιάτικου μὲ τὴν λουφεράδα τῶν περιστεριῶν. Πῆρα ἀπὸ τις ὁμορφῆς τῶν κρίνων καὶ τῶν δόλολευκων τριανταφυλλιῶν. Ἐπῆρα τὴν δόλοχρυσή αὐγῆ ἀπὸ τὴν ἀγαγιά τῆς νύχτας καὶ τῶν ἀστεριῶν, λουσμένη στις δροσιές, ποὺ στάζουν ἀπὸ τὰ δόλογλυκα ἀγιοκλίματα. Τοὺς ζήτησα νὰ τραγουδήσουν τὴν ἀγάπη μου σὲ Σένα; Μὰ σὰν εἶδα τὸν πόνο μου, τὰ δάκρυα μου καὶ τὴν ἀπελπισία μου, χλώμιασαν, ἐφύγανε περίλυπα γιατί δὲν εἶχαν τὴ δύναμη γιὰ νὰ σοῦ ποῦν ἐκεῖνο, ποὺ κρύβει ἡ ἀγάπη μου γιὰ Σένα...

ΧΙΟΣ

ΦΟΥΛΜΕΝ

ΠΝΟΗ ΠΟΥ ΕΣΒΥΣΕ

Γιὰ μιὰ στιγμή στάθηκε κ' ἔριξε γύρω του μιὰ ματιά. Τὸ παγωμένο χιόνι ὅλα τὰ εἶχε ἰσοπεδώσει. Μόνο πέρα χαμηλά κ' ἀνάγια τὰ σπήτια μαυρίζανε μὲ χιονισμένες τὶς στέγες. Ἐδῶ καὶ κεῖ κανένα παράθυρο ἔκλεινε, σὰ μιὰ χρυσὴ κορδέλλα, τὸ φῶς πάνω στὸ χιόνι, κ' ἀπὸ καμμιὰ καπνοδόχο, ἀνέβαινε, χωρὶς βία ψηλὰ ὁ καπνός, ὁμοιος μὲ μαῦρο φίδι. Φαινότανε καὶ κανένα κουτσουριασμένο ἀπὸ τὸ χειμῶνα δέντρο νὰ στέκεται, σὰν καταδικασμένο, ὀρθὸ κ' ἀλύγιστο. Πανσέληνος. Καὶ τὸ φεγγάρι μὲ ἀδύνατο, γεμάτο μυστικοπάθεια φῶς, ἀσήμωνε μακρὰ τὴν χιονισμένη πεδιάδα, τοὺς δρόμους καὶ τὶς στέγες. Ὅσο προχωροῦσε, τοῦ φαινότανε πὼς τὸ φεγγάρι σιγά, σιγά, κατέβαινε. Περίμενε νὰ δεῖ τὴν πεδιάδα, ἢ καμμιὰ στέγη ν' ἀνοίγει, γιὰ νὰ κυλίσει αὐτὸ μέσα, ἀθόρυβα. Ἴσως θὰ πῆγαινε νὰ φέξει κ' ἄλλους κόσμους, ἐκεῖ ποὺ τὸ φῶς του θάτανε πιὸ ταιριαστό. Κι ὅταν ἔβλεπε πρὸς τὴν ἄνω, αἰσθανότανε ν' ἀνοίγει ἡ καρδιά του χαρούμενη. Ὁ οὐρανὸς περισσότερο γαλανὸς ἀπὸ κάθε ἄλλη βραδυὰ, μὲ τ' ἀπειρα νυσταγμένα μάτια του ποὺ χρυσίζανε, πόσον ἡρεμία δὲν τοῦφερνε!

Κι' ἐξακολουθοῦσε νὰ περπατεῖ. Ὑστερα τὸν πῆραν οἱ σκέψεις.

— Τὸ ἤξαιρα ποὺ θ' ἀρχότανε. Ἀφοῦ τὴν ἀγαποῦσα; Κι' εἶναι τόσο ὁμορφη! μουρμούρισε. Ἐξαφνα μιὰ κουκουβάγια πέταξε χωρὶς νὰ φωνάξει,

διαγράφοντας μαῦρο τόξο στὸν ἄερα, ποὺ σβύστηκε ἀμέσως πίσω της. Κοίταξε τὰ σπῆτια γύρω.

— Μὰ πὼς τὰ κατάφερε κ' ἦλθε; Νύχτα... καὶ μὲς στὰ χιόνια. Ἀληθινὰ μὲ ἀγαπάει! Κι ὀλόκληρος ζεστάθηκε ἀπὸ ἡδονή. Ὅλα κείνη τὴ στιγμή τ' ἀγαποῦσε. Θ' ἀγκάλιαζε καὶ θὰ φιλοῦσε, ἂν τοῦ ἦτανε δυνατό, καὶ τὸ φεγγάρι ἀκόμα, τὸ ἦσυχο καὶ γλυκὸ φεγγάρι.

Ἐστριψε τὸ δρόμο πρὸς τὸ σπίτι του. Κεῖνοι θάχουνε κοιμηθεῖ. Μόνο ἓνα φωτάκι τρομουλιαστὸ θάνε ἀναμμένο πάνω στὸ ράφι τῆς μέσα θύρας.

Ἐφθασε ἀνοίγει. Κανείς κρότος. Ἐκλείσει καλὰ καὶ πῆγε στὸ δωμάτιό του μὲ τὸ τζάκι. Πόσο τὸ νοστάλγησε αὐτὸ τὸ τζάκι, μὲ τὴν κυρούλα στὴν συνηθισμένη της θέση, τὸ βορρῆα νὰ λυσσάει ἔξω, καὶ τὴν ἀπαλή φωνή της νὰ ξεδιπλώνει τὰ φανταστικὰ παραμύθια!... Ἐσπρὲς κληματόβεργες καὶ φρύγανα βροισκόντανε κεῖ. Πῆρε κ' ἀναψε φωτιά.

Κόκκινες φλόγες πεταχθήκανε ἄνω, σὰ γλώσσες σατανάδων, κ' ὄλο τὸ δωμάτιο ἔλαμψε. Στοὺς τοίχους ἡ σκιά του χοροπηδοῦσε μαζί μ' ἄλλες σκιές ἐλαστικές.

Νάτανε καὶ κείνη ἐδῶ, κοντά του! Θυμήθηκε τὸ βῆχα της.

Ναί, δὲν τὸν εἶχε καλοπροσέξει. Ὑστερα, καὶ μιὰ ἑλαφρὴ χλωμάδα δὲν τῆς ἔδινε ἓνα ἰδανικὸ τόνο στὸ πρόσωπο;

Ὅταν τὴν εἶδε πρὶν ἀπὸ καιρὸ, δὲ θυμάται ἂν ἦτανε ἔτσι. Ἴσως νὰ εἶναι ἄρρωστη.

— Πάσχει; Ποιὸς ξαίρει. Μὴν ἦτανε...; Μιὰ ὑποψία τοῦ πάγωσε τὸ αἷμα.

Μὰ κάλι τὸν τράβηξε ἡ χαρούμενη φωτιά. Ἄπλωσε τὰ χέρια του κοντὰ στις φλόγες καὶ τὰ ἔτριψε μὲ εὐχάριστῃ ἔπειτα τὰ πόδια.

Οἱ κληματόβεργες τρίξανε καὶ ἀνάδοσαν μεγάλες φλόγες. Σηκώθηκε ν' ἀνάψει φῶς.

Θὰ τοῦ κρατήσανε βέβαια τὸ φαγητό του. Μὰ αὐτὸς δὲν πεινοῦσε διόλου. Καὶ ξανακάθησε ἀφήνοντας τὸ νοῦ του ἀχαλίνωτο νὰ πεταίει κοντὰ της, ὅπως μιὰ πεταλούδα σὲ μαγιάτικο κρῖνο.

Ἡ ψυχὴ της δὲν ἦτανε λευκὴ σὰν τὸ χιόνι ποὺ τοὺς τριγύριζε, καὶ τὰ μεγάλα της παθητικὰ μάτια δὲν κολυμβοῦσαν σ' ἓνα μυστήριο;...

Τῆς εἶχε πιάσει τὰ χέρια ποὺ καίανε, καὶ βλέποντας μὲς στὰ μάτια της, τῆς εἶπε:

«— Αὐτὴ τὴ στιγμή δὲ φαντάζεσαι τί γίνεται μέσα μου! Μόνο ἓνα φιλι μπορεῖ νὰ σὲ πεί!» Καὶ τὴν ἐφίλησε.

Τὸ στοματάκι της μικρὸ, μικρὸ, σὰν τριανταφυλλένιο μπουμποῦκι, ἦτανε γεμάτο γλύκα.

Κι' ἐκεῖνη ἔκλινε τὸ κεφάλι στὸ στήθος του, κ' ἀναστέναξε:

«— Σ' ἀγαπῶ!...»

Βρῆκε ἓνα κομμάτι ἐφημερίδας, ἄχρηστο, κ' ἀφοῦ τὸ τσαλάκωσε στὴ χούφτα του τὸ πέταξε στὸ τζάκι. Ἡ φωτιὰ τὸ κατέπιε, καὶ κάτι ἄπληστες φλόγες μὲ λαμπροκόκκινα, μακρὰ δάχτυλα τιναχθήκανε ἄνω, ζητώντας νὰ φᾶνε κ' ἄλλο ἀκόμα...

Ἀρχισε νὰ τριγοσφυρίζει εὐθύμα, χτυπώντας κ' ἑλαφρὰ τὸ πόδι στὸ πάτωμα. Ὑστερα ἔσυρε τ' ὄρολόγι του.

— Πὼς πέρασε ἡ ὥρα! Καὶ σηκώθηκε νὰ σβύσει τὸ φῶς καὶ νὰ ξεν-

τυθεί. Ήρριξεπολλά φρύγανα στη φωτιά που ξεψυχούσε, κι έπεσε στο κρεβάτι τεντώνοντας τα πόδια του με νοχέλια.

Μα ο ύπνος δέν έρχότανε.

— Τί θα είπανε στο σπίτι της; σκέφθηκε. 'Η μητέρα της θα τη ζητούσε, — ίσως δέν θα την εύρισκε, — θάβριζε τις φωνές...

Κοίταξε μιá στιγμή τη φωτιά που γέμιζε με λάμψη τó δωμάτιο, και γύρισε από τάλλο μέρος.

— Αύριο; αύριο;... σιγορώτησε τόν έαυτό του.

"Όταν σηκώθηκε τó πρωί θέλησε νά κοιτάξει από τó παράθυρο.

Θαμπώσανε τά μάτια του.

"Ο ήλιος, άρκετά ψηλά, σκόρπιζε άφθονο χρυσίφι πάνω στο χιόνι, κι όλα άχτινοβλοούσαν: οί στέγες, οί δρόμοι, ή πεδιάδα.

Χτύποι στη θύρα και μιá φωνή, τής μητέρας του.

— Σηκώθηκες;

Τού έφερε τόν καφέ.

Τής άνοιξε.

"Αν κοιμήθηκε καλά και πού είχε ψές.

— Δέ σε περιμένα, βλέπεις. Αϊ, δέν πιράζει.

Είχε πιασθεί κάπου, Μα τί έγινε;

— Τίποτε. 'Ο πατέρας σου τώρα έχει βγει. Είπε πώς θα σε περιμένει στο καφενείο.

— Καλά, έκαμε βαρετά, και ρούφηξε τόν καφέ του.

Αυτή άρχισε νά σιάζει τó δωμάτιο.

"Υστερα έβαλε τó έπανωφόρι του και βγήκε.

"Όλη τη μέρα δέν πήγε στο σπίτι. Έφαγε στο έστιατόριο.

Τó βράδυ γύριζε σάν κουρασμένος, χωρίς όρεξη. Σύννεφα, πού σκορπισθήκανε σάν κουρέλια στον ούρανό, χλιστρούσαν πάνω του, άθόρυβα. Μερικά, σάν κομμάτια, από σάρπα πενθοφόρας, άφηναν μόλις νά ζωγραφίζεται πίσω τους ένα φεγγάρι, γλωμό, κτρινιασμένο. Κάποια άλλα βαφήκανε με θειαφι χρώμα, και όλο τó χιόνι πού δέν είχε ακόμα λιώσει, ήτανε κάτω από μιαν άταλη σκιά.

Μόλις μπήκε στην αυλή τους, είδε τόν πατέρα του μ' ένα χαρτί στο χέρι, νά τόν περιμένει.

— Γράμμα από τó θείο σου! Σε ζητάει νά είσαι μεθαύριο στο τσιφλίκι. Άρρώστησε ό έπιστάτης και σε χρειάζεται στη θέση του.

Πήρε και τó διάβασε.

Θά πάγω..., είπε μόνο,

"Αναψε ένα τσιγάρο και πήγε μέσα. Είχε καιρό νά καπνίσει. Βημάτιζε πάνω—κάτω φυσώντας χδιάκοτα μικρά γκρίλα συναράκια.

'Η γάτα μαζεμένη κοντά στο τζάκι, πού σβυσμένο, μαύρο, νόμιζες πώς έκαμε τó δωμάτιο πιό κρύο, προσπαθούσε νά βρει λίγη ζέστη στη θερμή άκόμη στάχτη τής δειλινής φωτιάς.

— Και τώρα, τί θα γίνει; μουρμούρισε. Παρ' όλη τήν εύτυχία πού τού χάρισε κείνη ή βραδιά, μετανοούσε χίλιες φορές. "Όχι, δέν έπρεπε νά βγή αυτή μες στα χιόνια, νά κινδυνέψει.

Και για όλ' αυτά δέν έφταιγε ά ίδιος;... Πέταξε τó τσιγάρο του

στο τζάκι.

Τόν φωνάζανε νι φάνε.

— Δέν πεινώ, είπε στη μητέρα του.

— Μα και ψές δέν έφαγες. Κι έφυγε άπορώντας.

Νά τώρα κάτι βαρú στο κεφάλι του πού τού τονούσε δυνατά, μιá άδιαθεσία σ' όλο του τó σώμα. Κάθισε νά διβίσει, χωρίς και νά μπορέσει. Τού ήτανε άδύνατο ν' άποσπάσει από κείνη τó νοú του. Ξεφύλιζε τά βιβλία μηχανικά, και σκεφτότανε.

— Και τώρα; Τί θα γίνει;...

'Ο καιρός σήμερα έγινε χειρότερος.

Τά σύννεφα ξεπλώσανε σ' όλο τόν ούρανό και ψυχρός αέρας φυσάει.

Εί-αι μεσημέρι. Χλωμός, γύρισε στο σπίτι για νά σιάζει τά πράγματά του. Είχε ψουνίσει ένα καλό ζευγάρι γάντια, ένα μάλλινο σκουφο με στέπασμα για τ' άφτιά, μιá φαρδιά, λαστιχένια ζώνη κι ένα μαστίγιο. Στο δωμάτιό του βρήκε ένα παιδί.

— Τά άμάξι σε λίγο θάναί δω, κύριε... Τού έδωσε τρεις δεκάρες.

— Καλά. Πήγαινε.

Μόλις έκλεισε ή θύρα, κυλήσανε τά δάκρυά του σά δυό μικρά ρυάκια πού τρέχανε άπ' τήν πηγή τής θλίψης.

Δέν θα σκούπισε. Πήρε τó πρόσωπό του μέσα στα χέρια, κι άφησε τó στήθος του νά τριχυμιασθεί από τά κύματα τών λυγμών.

"Εκλαιε....

— Γιατί, γιατί θεέ; Γιατί νάρθει αυτό; Τού είχε συντρίψει τήν ψυχή.

Σκούπισε τó πρόσωπό του για νά βγή στην αυλή, νά πάρει λίγη δροσιά. Βρήκε τη μητέρα του νά μαζεύει από τó σχοιλι τά πλυμένα ρούχα.

— 'Ο καιρός μοιάζει για βροχή, τού είπε.

— Ναί.

— Γιατί είσαι έτσι; "Εχεις τίποτα!;

"Εγώ; "Όχι!...

— "Α ξέγασα νά σου πω κάτι: "Η Φανή είναι βροιά άρρωστη από περιπνευμονία. 'Ο Γιατρός είπε πώς πρέπει νά κάουν συμβούλιο. Ποιός ξέρει κι άν θα γλυτώσει...

— Βαρειά άρρωστη!; έκανε σά νά τάκουσε τώρα για πρώτη φορά. Τά γόνάτά του λιγίζανε.

— Τη γνώρισε; Είπε ένα κορίτσι πολύ νόστιμο και νοικοκυρμένο. "Α τί κρύμα νά πεθάνει.. "Αναστέναξε ή μητέρα του.

Δάκρυα τού ήλθαν πάλι στα μάτια και σύσθησε πρós τó δωμάτιό του νά κλάψει ελεύθερα. «Ποιός ξέρει κι άν θα γλυτώσει...» Τούφευγε μέσ' άπ' τήν άγκυλιά του πού ός προχτές, τήν εξέσταινε. Και, αυτός δέν ήταν ή μάτια; Σχεδόν δολοφόνος... Και τού ξαναζύθησαν τά δάκρυα, μετ' από τήν καρδιά του. Στα θολωμένα μάτια του φάνηκε ένα κίτρινο προσωπάκι με κλεισιμένα τά μάτια, και γύρω λουλούδια...

Στ' άφτιά τού πού βούιζαν χτυπήσανε ψαλμωδες, σά νά έρχόνταν από μακρνα, από τó βάθος...

Ξεχώρισε μες σε όίγλη ένα νεοσκαμμένο τάρο ν' άνοιγει βέβηλο στόμα σ' ένα άσπιλο, παρθενικό κορμί, λίγο χωρια άπο πάνω και...

Δυνατός άερας φύσηξε κι' έκλεισε τὰ παραθυρόφυλλα με κρότο. Έξω άρχισε νά βρέχει.

Κείνη τή στιγμή τροχοί σταματήσανε στη θύρα τους. Και ή φωνή του πατέρα του :

— Σε περιμένει τ' άμάξι !

ΚΩΣΤΑΣ ΡΟΔΑΥΓΗΣ

ΛΕΩΝΙΔΑ ΑΝΤΡΕΓΕΦ

Μεταφρ. ΚΩΣΤΑ ΚΑΣΤΡΙΝΟΥ

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Στη μνήμη του φίλου μου και της γυναίκας μου
τ' άφιερώνω, τὸ τελευταίο πὸν μαζί τὸ δουλέψαμε.
ΛΕΩΝ. ΑΝΤΡΕΓΕΦ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Κάποιος στὰ γκρίζα, πὸν ὀνομάζεται *Αὐτός*, μιλάει γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ *Ἀνθρώπου*.

Ένα άπεικόνισμα μεγάλης, τετράγωνης κάμαρης χωρίς κανένα παράθυρο και πόρτα. Είνε ὀλότελα άδεια. Όλα της είνε γκρίζα, μονόχρωμα, καπνόχρωμα: γκρίζοι τοίχοι, γκρίζο ταβάνι, γκρίζο πάτωμα. Από ένα άόρατο μέρος, χύνεται ένα άδύνατο φῶς—κι' αυτό είνε γκρίζο, έχει τὸ ίδιο χρώμα, τὴν ίδια μορφή, είνε καθάριο, και δέν κάνει καμιὰ σκιά. Από τὸν τοίχο άπομοκρύνεται κάποιος στὰ γκρίζα, πὸν πρίν άκομποῦσε πάνω του, άθόρυβα χωρίς νά τὸν άκούει κανείς. Φοράει μακρυνά γκρίζα μπλουζα, άκανόνιστη, πὸν από μέσα της ξεχωρίζουν μουντά οί γραμμές του μεγάλου σώματος. Στὸ κεφάλι του έχει κάλυμα, γκρίζο κι' αυτό, πὸν σκεπάζει τὸ πάνω μέρος του προσώπου, και σχηματίζει πυκνή σκιά. Τὰ μάτια του δέν φαίνονται. Φαίνονται μόνο: τὰ ποντίκια, ή μύτη, τὸ γυριστὸ πηγούνι—σά νά είνε από γκρίζα πέτρα καυωμένο. Τὰ χείλια είνε σφιχτά μαζεμένα. Έχοντας σηκωμένο τὸ κεφάλι, *Αὐτός* άρχίζει νά μιλάει με δυνατὴ σταθερὴ φωνή, χωρίς καμιὰ σύγχιση και φόβο, σάν κανένας άναγνώστης μισθωτός, με σοβαρὴ άδιαφορία διαβάζοντας τὸ *Βιβλίο* τῆς μοίρας.

Κοιτάτε κι' άκούτε, σεις πὸν ἤρθατε δῶ γιὰ διασκέδαση και γέλια. Ἴδου από μπρὸς σας θά περάσει ὄλ' ή ζωὴ τοῦ *Ἀνθρώπου* με τὴ σκοτεινὴ της άρχη και τὸ σκοτεινὸ της τέλος. Ἀνύπαρχτος ἴσαμε τώρα, θαμένος μυστηριώδικα μέσα στ' άπειρο τοῦ χρόνου, χωρίς καμιὰ κρίση, χωρίς κανένα αίστημα, άγνωστος στὸν καθένα—μυστηριώδικα θ' άνοιξει τις πόρτες τῆς άνυπαρξιάς και με φωνές θ' άναγγεῖλει τὴν άρχη τῆς μικρῆς ζωῆς του. Μέσα στις νύχτες του άπειρου, θά λάμψει μόνη της ή λαμπάδα, άναμμένη από άόρατο χέρι—αὐτὴ είνε ή ζωὴ τοῦ ανθρώπου. Κοιτάτε τὴ φλόγα της—είνε ή ζωὴ τ' ανθρώπου. Ἀφοῦ γεννηθῆ, θά πάρει μορφή κι' ὄνομα ανθρώπινο και θά γίνει ὁμοιος καθ' ὄλα με τοὺς άλλους ανθρώπους πὸν ζοῦνε πιά στη γῆ. Κ' ή σκληρὴ τους μοῖρα θά γίνει δική του, κ' ή δική του σκληρὴ μοῖρα—θά γίνη μοῖρα ὀλονῶν τῶν ανθρώπων. Με τὰ χρόνια, θά περάσει ὄλα τὰ σκαλοπάτια τῆς ανθρώπινης ζωῆς, από κάτω—πάνου κι' από πάνω—κάτου. Περιορισμένος από τὴν ὄραση, ποτὲ δέν θά βλέπει τὸ

σκαλοπάτι πὸν άκλονθάει τ' άλλο, και πὸν πάνω του πιά σηκώνεται τὸ πόδι του. Περιορισμένος από τις γνώσεις του, ποτὲ δέν θά ξέρει τί του φέρνει ή άλλη μέρα, ή ὄρα—τὸ λεπτό. Και άποτυφλωμένος από τὴν άπειρία του, κουρασμένος από τις προαισθησές του, ταραγμένος από τις ἐλπίδες του και τὸ φόβο, ὑπομονητικά θά κάνει τὸ γύρο τοῦ σιδερένιου σχεδίου πὸν χαράχτηκε από πρίν.

Νάτος—εὐτυχισμένος νεανίας. Κοιτάτε, πόσο καθαρὰ καίει ή λαμπάδα ! Ὁ παγωμένος άερας γυρίζει τ' άπέραντα διαστήματα και άδύνατα στριφογυρίζει και ριψοκιντενεύει, φυσώντας τὴ φλόγα—καθαρὰ και σταθερὰ καίει ή λαμπάδα. Τὴ σκοτώνει ὁμως τὸ κερὶ, πὸν τὸ κατατρώγει ή φωτιά—τὸ σκοτώνει τὸ κερὶ.

Νάτος—εὐτυχισμένος σύζυγος και πατέρας.

Ἄλλὰ κοιτάτε, παράξενα, θαμπὰ και άδύνατα, φέγγει ή λαμπάδα : σά νά ζαρώνει τὴν κτρινιασμένη φλόγα, νά κατσουφιάζει, σά νά τρέμει από τὸ κρύο και κρύβεται. Γιατί λυώνει τὸ κερὶ, πὸν τὸ κατατρώγει ή φωτιά. Γιατί λυώνει τὸ Κερὶ.

Νάτος—γέρος, άρρωστος κι' άδύνατος. Τελείωσαν τὰ σκαλοπάτια τῆς ζωῆς, και στη θέση τους τώρα είνε ένας σκοτεινὸς γκορεμός—ὁμως ὄλο άκόμη τραβιέται, με τὰ πόδι του πὸν τρέμουνε. Σκύβοντας στη γῆ, άδύνατα άπλώνεται ή φλόγα ή πρασινωπὴ, τρέμει και πέφτει, τρέμει και πέφτει και σβύνει ἤσυχα. Έτσι θά πεθάνει ὁ άνθρωπος. Ἦρθε από τὴ νύχτα, θά γυρίσει στη νύχτα και θά σαπίσει χωρίς ν' άφήσει σημάδια στὸ άπειρο τῶν χρόνων, χωρίς σκέψη, χωρίς αίστημα, άγνωστος στὸν καθένα. Και Ἐγὼ, ἐκεῖνος, πὸν ὄλο ὀνομάζοιεν *Αὐτὸς*, θά μείνω πιστὸς άκόλουθος τοῦ ανθρώπου σ' ὄλες τῆς μέρας τῆς ζωῆς του, σὲ κάθε δρόμο. Χωρίς νά φαίνουμαι στὸν άνθρωπο και στοὺς πησίον του, Ἐγὼ εἶμαι πάντα κοντά του, ὅταν άγρυπνᾷ ὅταν κοιμάται, ὅταν προσεύχεται και καταριέται. Στις ὄρες τῆς στυχίας του, ὅταν ψηλά θά πετάξει τὸ λεύτερό του πνεύμα, στις ὄρες τῆς σκάνιας και θλίψης, ὅταν ή ψυχὴ του από θανατηφόρα κούραση θά καταλήφτει και τὸ αἷμα θά παγώσει στην καρδιά, στις ὄρες τῆς νίκης και τῆς μάχης, στις ὄρες τῆς μεγάλης πάλης μετὸ άμετάβλητο.—Ἐγὼ θά εἶμαι μαζί του.—Ἐγὼ θά εἶμαι μαζί του.

Και σεις πὸν ἤρθατε δῶ γιὰ διασκέδαση, και νά περάστε τὸν καιρό σας άφιερωμένοι στὸ θάνατο, κοιτάτε κι' άκούτε : Ἴδου σά μιὰ ἡχώ μακρινὴ άλλα καθάρια θά περάσει από μπρὸς σας, με τις πίκρες και τις χαρές της, ή διαβατικὴ, ή τρεχούμενη ζωὴ τοῦ ανθρώπου.

Ὁ Κάποιος στὰ γκρίζα σιωπᾷ. Και μέσ' τὴ σιωπὴ σβύνει τὸ φῶς και τὸ σκοτάδι Τὸν άγκαλιάζει μαζί και τὴ γκρίζαν άδεια κάμαρη).

(Πέφτει ή αὐλαία)

(Ἡ συνέχεια στὸ άλλο φύλλο)

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΣΠΥΡΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΔΟΥ «Μαῖστρολια», Εκδοτ. Οίκος Γ. Ι. Βασιλείου Αθήνα 1923

Μεσα στην πληθώρα ποιητικῶν τομῶν μιαν αληθινα εξαιρετικὴ θέση

θα πιασει η σειρά «Μαίστραλιν» του Σπυρου Παναγιωτοπουλου. Ο ποιητης μου εινε σχεδον ολοτελα αγνωστος και για πρωτη μου φορα βλεπω το εργο του συγκεντρωμενο σε τομο εργο σκετικα σημαντικό που μας λει πωσ ο συγγραφεας του εινε ποιητης γιοματος απο λυρικο αισθημα καιπο λεπτη αντιληψη του ωραιου και πως μια καλη θεση και με τον τομο του αφτονε και με το μελλοντικο του εργο, που φυσικα θανε καλιτερο, θα καταλαβει στη νεοελληνικη λογοτεχνια.

Η πρώτη σειρά στον τομο του δεν εινε και τοσο καλοδουλεμενη. Πολλα παραγοιμισματα ελατωνουε την ομορφια των στιχων του και το χειροτερο κανουνε τα τραγουδια, τοσο μακροσκελα που καποτες τους χαλαει ελη τη αγλυκαδα που φυσικα τους εχουνε. Που και που μονο βρισκουμε στιχους σαν φτους στο «γραμμα» ή στο «σε μια περαστικη» που εινε καθολα λαμπροι πλουσιοι στις εικονες σφιχτοδεμενοι και τεχνικα καλοι.

Μεγαλη η μερα, με χυμους μιας νιοτης θερμης, ποτιζει ολα της γης τα πλαχνα' μικρη η νυχτια, ασημενια απ' το φεγγαρι σαν τρυφερο, γοργο κυλαει τραγουδι.

Χαρά θεου το αδρο το ξεγυμνο κορμι του αμουστικου βαρκαρη-το φεγγοβολο κυμα του ασκαστο, και πιο πολι η γλυκυτατη οψη σου και του λιγνου κορμιου σου η χαρη.

Παντα στη περιγραφη εινε δυτατος ο στιχος του, μεστωμενος και ζωγραφικος. Η πεννα του γινεται παλετα σε χειρι τεχνιτη ζωγραφου. Το μονο που του βρισκουσε ελαττωμα εινε τα παραγοιμισματα που μακραινουε στιχους και ποιημα και τους χαλανε ολη τη χαρη κιομορφια τους. Π. χ. στο «πεισμα» «στη Νελλη. Ακομα και στ» «γραμμα» και στο «σεβντα» γενικότερα. Τα ιδια στον «απολογο» που θα ητανε καποιο διαλεχτο ποιημαται. Ο «Μαρτης» καπως καλιτερο.

Η δεφτερη σειρά σκεδον ιδια στο τεχνικο της μερος με την πρωτη, σε μικροτερο βεβαια βαθμο γιατι εδω οι στιχοι εινε πιοτερο δουλεμενοι. Η περιγραφικη ποιηση οπως και στην πρωτη σειρά κυριαρχει κεδω κεισι μας παρουσιαζεται ο ποιητης πιοτερο στο ειδος του, της περιγραφικης ποιησης. Επισης ξεχωριζεται ο υποκειμενισμος του που σκεδο σολο τον τομο αποτελει το κυριοτερο γνωρισμα της τεχνης του Παναγιωτοπουλου οσο κια φαινεται κατου κατου πως προσπαθει να παρουσιασει στιχους αντικειμενικης τεχνης. Το αισθημα της ψυχης του, που εινε αφτονο πλημμυρα και γιομιζει τον καθε του στιχο, γιαφτο σολο του τον τομο, διπλα στην περιγραφικη τεχνη θα δουμε και τον υποκειμενισμο του, ολη την ψυχη του συγροφρα.

Πλουσια στη θαλα χυνεται των φωτων η πλημμυρα κιο κοσμος γυρω σιγανα βουιζει σα μελισσι.

Μια παχη σταχτογαλανη κανουν καπνοι και μυρα κενα βιολι τις νοτες του γοργοσκορπαι σα βουση.

Κεγω διαβαινω. Που, με τι; Δεν ξερω' ολογρα μου ξεχυνονται υμνοι της ζωης και θρηνοι του θανατου, και τρερω μηπως αξαφνα κοπουνε τα φτερα μου κιαπ τους γαλιζιους κοσμιους μου πεσω συντριμια κατον.

Μια ξεχωριστη θεση στη δεφτερη σειρά εχουνε τα «ελεγεια» του κροχουμαστε στην τριτη σειρά που ο ποιητης εινε καθολα τεχνιτης υπεροχος. Η Φλωρα του, Στην Εκκλησια, Οι βεβηλοι, Ο Πετρονιος εινε ποιηματα που πλησιαζουνε τα Μαβιλεια και Γρυπαρεια σονετα. Επισης και τα Ζακνθος,

Βιτρινες, Μεταναστης δεν πανε παρακατου. Σαφτα ο ποιητης δεν πλημμυριζει μοναχα απο αισθημα, λυρισμο, ομορφια στις εικονες, μα εινε και στο στιχο του διαλεχτος τεχνιτης. Ουτε σκληραδα, ουτε παραγοιμισματα, ουτε εξεζητημενες λεξεις—φρασες, ουτε τιποτα, που να μποδιζει το ματι, την αισθηση, ή ταφτι μας. Ο στιχος του χωρις να κοβεται στο τελος, σαν τα συνηθισμενα στιχοπλακήματα, τρεχει στη γλωσσα μας σαν το γοργαρο το νερο στο καθαριο ρυακι, ησυχος, γλυκος με περισια ομορφια και τεχνη.

P. X.

ΧΑ·Ι·ΔΕΥΩ ΤΗ ΘΥΓΑΤΕΡΟΥΛΑ ΜΟΥ ποιητικὸς τόμος τοῦ ἀνατολίτη ποιητῆ Γεώργου Φιλανθίδη.

Τὸ βιβλίο αὐτὸ εἶνε ἓνα ποιητικὸ ἔργο, χωρισμένο σὲ μικρὰ καὶ μετὰ ἀλά κωμάτια καὶ μὲ διάφορη φόρμα καὶ στενο δουλε μένα, πὸ μέσα τους πλημμυράει ἓνα ἀπέραντο σύστημα στοργῆς—τῆς υπέρτατης ὅλων τῶν Αἰσθημάτων καὶ Παθῶν—τὴν πῖο δηλαδὴ κυρίαρχων δυνάμεων πού δεσπόζουνε στὸν ἄνθρωπο.

Μιά γιγάντια, ἀπειρη, αἰτρικὴ στοργὴ πρὸς ἓνα νεογένητο βρεφούδι ξεχύνεται ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος τοῦ ἔργου :

... «Μὰ πόποτε, μὰ πόποτε, ἐγὼ δὲν ἔνωσα μέσα στὰ σπλάχνα χάδιο ἀπὸ ναυούρισμα, βαθὺ κιαψηλὸ κιαραῖο κιαγνὸ, ὡσάν κιαφτό, πὸ τὸρα πλάθει μέσα μου ἰδανικὸ καινούργιο... Κάθε πὸν θαντικρῶσ τὴ βρεφικὴ σου τὴν κορφή, τὴ βρεφικὴ σου τὴ μορφή, μὸν φαίνεται νάναι ἀφτὴ καρδάκι μὲ τὸ φῶς γιὰ περιθώριο, παιδάκι μου κορούλα μου, ἐσύ πὸν μούπεσες λαχνός...»

Γράφει ο ποιητης στον πρόλογο του. Ξεχωρίζω ἀπ' ὄλο τὸ βιβλίο τὰ «Χρώματα» πὸν φέρουνε τὴν ἐντύπωση καλέτας, μὲ ἀπάνου της ὄλα τὰ κύρια καὶ τὰ δεφτερέβοντα χρώματα, σ' ἐπιδέξιου ζωγράφου χειρι πὸν βρίσκεται καὶ πὸν ζωγραφίζει αβγες αγνοῦρασμένες καὶ μουχρώμενα βραδάκια καὶ δελινὰ μενεξεδιὰ καὶ ηλιόλουστα, καψερὰ μεσημέρια καὶ σκοτεινὲς νύχτες καὶ ζοφερά μεσονύχτια. Ἐπίσης καὶ τὰ «Ἀρώματα» πὸν ἀρχίζουν :

«Γλυκὸν πουλιῶν καλεῖ με τὸ κελάδιμα, καὶ σὲ πλατι περβόλι μέσα μπαίνω π'ὸ σκεδιαστής κιο κηπουρὸς περίτεχνα παραστημένο τόχου κιοραῖσμένο Τὴν Βερσαγιῶν τὸ πάρκο στὸ νού' φέρνει μὸν καὶ τὸν καλὸ καὶ μέγα του ἰχνογράφο' καὶ βυθισμένος μὲς στὴ θεῖα βλάστηση καμπές μὲ τὸ περπάτημα διαγράφω...»

Ἐδὼ ο ποιητης θυμιεται τὸ Ρεμπριν τὸ ζωγράφο πὸν στάθηκε μοναδικὸς καὶ υπέροχος. Πολλὰ μέρη του συναπαίρουνε τὸν αναγνώστη, καὶ τὸν πῖο ψυχρὸ ἀκόμα, καὶ τὸν πῖο ἀλαφρόνοα περιφρονητὴ τῆς ποιητικῆς τέχνης. Ὁ ρητορισμὸς ὄμως πὸν, υπαίνει στὸ ἔργο αὐτό, πὸν τὸ διακρίνει ἢ αιδέτρια πνοή καὶ τὸ απαλότατο χρώμα καὶ τὸ σχνότατα μύρο τοῦ υπέρτατου τῶν αισθημάτων, προσενεί κάποιαν ἀποκρουστικότητα πὸν καὶ πὸν, πὸν ὄμως δὲ φέρνεται καθόλου κιανὴ νά μικρῖνει τὴ γενικὴ καλὴ ἐντύπωση.

Ἡ Ἀγάπη στάθηκε πάντα πλάστρι σοφὴ τῶν πῖο ωραίων καὶ καλῶν δημιουργημάτων. Ἐδὼ ἡ Ἀγάπη που παρουσιαζεται στὸ σημειὸ τοῦ μακίμου της, στὴ Στοργή, ἔπρεπε νά δημιουργήσει κάτι παραπάνω. Ὁ

Αλέξανδρος Πάλης είπε κάποτε πώς ό,τι σημαίνει στην τέχνη είναι άνεξησες τή περιστάτικα πού ζουγραφίζεις. Απτό ξεχωρίζει τόν αληθινό Καλλιτέχνη από τή σχολαστικό. Ό ποιητής πού μάς απασχολεί ζεί πλέρια σότι εκφράζει μέ τή γραφίδα του. Στο σημείο απτό τής καλλιτεχνικής δράσης ο Φιλανθίδης στέκει πολύ γερά ωστόσο έχω τή γνώμη πώς τή κομάτια του καινούργιου βιβλίου του Φιλανθίδη δέ μάς παρουσιάζονται στην τελειωτική τους φόρμα, τήν άρτια σεκείνη πού μπορούσε νά μάς τή δώσει ο κάλαμός του, ο γνωστός, σαφτούς πού παρακολουθούν μελετηρα και επισταμένα τήν παραγωγή του στή νεοελληνική φιλολογία, όπως στο «Ψαλτήρι τής Νέας Διαθήκης» (συμβολικά ποιήματα μέ προφανή επίδραση του μαλαρομεσμοί), ή στίς «Ξένες άρμονίες στή δική μου ύλη» (αριστουργηματικές μετάφρασεις τών δυνατότερων ποιημάτων, γερμανικών, αγκλικών, γαλικών, ιταλικών, αρχαιοελληνικών). Παρουσιάζεται όμως τή καινούργιο του έργο ως επιτυχημένη προσπάθεια του ποιητή νά δημιουργήσει κλασικά. Ο κλασικισμός είναι τή χαρακτηριστικό τών προσπαθειών του τελευταίου του τόμου.

(Σαλονίκη)

ΑΚΙΣ ΜΙΡΑΝΑΣ

ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΑ

ΓΙΑ ΤΟ ΑΡΜΑΤΟΛΟΣ

Έδω και τρία χρόνια άκουσα στην Αίγινα τή λέξη *σπιτολός*· δέν τήν κατάλαβα· όταν είπα νά μου τήν ξαναπουνε, για νά τήν κατάλαβω, μου τήν είπανε μέ μακραμένο τή τελικό ο: *σπιτολός*, τότες κατάλαβα πώς είτανε τή: *σπιτολόγος* μέ ξεπεσμένο τή γ ανάμεσα στή δυο ο έτσι λοιπόν ξήγησα τότες και τή *αρματολός* απ' τή *αρματολόγος* και τή δημιουργία στή περιοδική του κ. Σπαταλά: *Μαύρος Γάτος* (αριθ. α', σελ 6).

Παρακάλεσα τότες νά μου πιστοποιήσουνε οι αναγνώστες του άρθρου μου κι άλλους τύπους μέ—λός αντίς—λό(γ)ος. Και μου πιστοποιήσανε τούς τύπους *πουλιολός* (δ Ν. Δεκαβέλας δ γλωσσολόγος) *τρατολός* (δ Αλεξός καθηγητής) *δροσολός* (Α. Ν. Βασιλειάδης, Στουρνάρα 79), *Χανικολός* (Τέλης Άρις, Βουρά), *σπορολός* (Άγγελος Καλούδας, Σιδερόκαστρο) ύστερα ήβρα κι άλλους μέσ' τή λεξικογραφικό άρχείο (Ε' 29 και Σ' 288) πολλούς. Ο καθηγητής Χ. πού συνηθίζει πάντα νάνησυχεί, όταν μιάν καλή έτυμολογία τή βρεί ένας άλλος κιόχι τουλόγου του, μόλις δημοσιέφτηκε απτό τή άρθρο άρχισε νά σπερμολογεί πώς δέν είναι σωστό, έβαλε ένα τοιράκι του κέγραψε ένα λιβέλο έναντίο μου και έναντίο τής έτυμολογίας μου μέ τις άπαραίτητες συνταξίες και άνορθογραφίες τών διδακτορίσκων του κ. Χ. ύστερα επανέλαβε κι ίδιος τούς λόγους πού δέν τήν παραδέχεται (λεξικό γρ. Άρχ τμή Σ', σελ. 18 και 19).

Ένας λόγος είναι πώς τή δέν ξεπέφτει, λέει, ανάμεσα σέ δυο φωνήεντα στίς βορειοελληνικές διάλεκτες από όπου μάς ήρθε τάχα τή *αρματολός*.

Άλλος λόγος είναι πώς τή *αρματολός* είναι λέξη πού φτάνει ως τή ΙΕ' αιώνα. ένώ δέ ξεπεσμός του γ ανάμεσα σέ δυο φωνήεντα είναι νεότερος λέει.

Για τή δέφτερο απτό λόγο έρέβνησα και ήβρα πώς τή γ ξεπέφτει ανάμεσα σέ δυο φωνήεντα έδά από τόν γ' αιώνα πριν Χριστού καθώς φαίνεται

στους Παπύρους (Ε. Meysner, Grammat, d. griechischen papyri σελ. 163 και πέρα). Στόν «Άκριτα» του πετρίτη βλέπουμε τή λέξη: *σαΐτια* αντίς *σαγίτια* (έκδ. Lambros, Romans Grecs, στίχ 97). Ό Πατριάρχης Μιχ. Κηρουλάριος έλεγε στόν άπτοκρ. Ίσαάκ Κομνηνό: «έώ (=έγώ) σέκτισα, φούνε, έώ ίνα σέ χαλάσω» κατά τόν ια' αιώνα (χρονογρ. Σκυλίτσης έκδ. Βοηπα τμή β', σελ. 643, 12).

Για τόν πρώτο λόγο παρακάλεσα μέ τή *Νουμα* νά μου γράψουνε οι φίλοι τύπους απ' τις βορειοελληνικές ντοπιολαλιές, πού νάχουνε ξεπεσμένο τή γ του—λόγος και πέρα άρκετά γραμματα πού διαπιστώνουν τούς τύπους—*λόους*, και λός άκόμα, από τούς κ. κ. *Μιλτιάδη Σμπαρούνη* από Λιδωρίκι και *Δημ. Δουκόπουλο* από Άρτοτίνα και *Γερ. Δ. Κασόλα* από Μεσολόγγι. Οι άγνοί φίλοι τής αλήθειας μέ προθυμία μου σημειώνουνε κάμποσα πού καταλήγουνε μέ—λόους δηλ.—λός χωρίς τή γ: *κρυούλούς*, *σταχτούλούς*, *πουντικουλούς*, *γυρουλούς*, *βιδουλόους* κτλ. κτλ. κτλ. κι άκόμα *νεβρουλόους* *παθουλόους* κτλ. Έπίσης δέ κ. *Κ. Στούρνας* γράφει για τή *ιλόουσ*—έλόγου σου, από τή Πήλιο δηλ. μαρτυρημένα από τή βόρεια Έλλάδα μέ τή ξεπεσμένο τή γ ανάμεσα δυο φωνήεντα.

Και για νά φανεί πώς είναι συστηματικά κακόπιστος ό καθηγητής Χ. λέει πώς τή μέ—λόγος δέ σημαίνουνε, λέει, «τόν φέροντα» όπως φαίνεται ότι θά έσήμαινε τή *αρματολόγος*.

Πώς σημαίνουνε όμως τόν *καταγινόμενον*, τόν *επασχολούμενον*, τόν *αγαπώντα* άκόμη, αυτά ό κ. Χ. τή παραπαλά. Και για νά μή μείνει όρθιο κανένα έπιχείρημα του Χατζηδάκη, στην Κύθνο λένε τή: *καμακολός* πού σημαίνει άκριβολογημένα τόν φέροντα τόν κάμακα. Έτσι δέν είναι παρρω, δάσκαλε;

Και τελειώνει τή άρθρο του λέγοντας πώς πολλές λατινοϊταλικές λέξεις έχουμε στην Έλληνική. Άρα και τή *αρματολός* είναι Ιταλική. Σπολλάτη, φωτιστικάμε.

Ύστερα από τέτοιες βοήμερότητες τών μυστών τής ελληνικής επιστήμης σκέπτεται κανείς αλήθεια, άν άξιζε τόν κόπο νά δουλέψει για τέτοιον έθνος.

Άθήνα Κλησόβης 3

Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΣΠΥΡΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ «Μαϊστράλια» έκδοτικός οίκος Γεωργίου Ι Βασιλείου Άθήνα 1923. Ένας όραιος τόμος ποιημάτων του λαμπρού ποιητή Σπ. Παναγιωτοπούλου μέ όραίο χαρτί και καλλιτεχνικότυπα τυπωμένος δραχμ. 10.

ΜΕΝΟΥ ΦΙΛΗΝΤΑ «Παιδιού έρωτες κι άλλα τέτια» έκδοτ. οίκος Γ. Βασιλείου. Άθήνα 1923. Ένα καλοτυπωμένο βιβλιαράκι πού μέ τή δηγήματά του μάς παρουσιάζει τή διαλεκτό μας γλωσσολόγο και λογοτέχνη Μ. Φιλήντα παιδαγωγό πρώτης. Άπαραίτητο άνάγνωσμα για τόν κάθε πατέρα, τή κάθε σπύτι. Θά γράψουμε αναλυτικότερα στή άλλο φύλλο.

Κ. Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΑΝ «Βάλσαμα» Έκδοση «Νέας Ζωής» Άλεξάνδρεια 1923. Μιά συλλογή ποιημάτων του καλού ποιητή Κ. Ν. Κωνσταντινίδη, μέ φιλοκαλία και καλλιτεχνικά τυπωμένη. Σέ όραίο και πολυτέλειας έξώφυλλο, είναι ζηλευτή και στή μάτι για τήν όμορφη παρουσίασή του και στην ψυχή μας για τή όραία περιεχόμενά της. Θά μιλήσουμε αναλυτικότερα στή άλλο φύλλο. Η τιμή για τήν Έλλάδα δραχμ. 10.

ΓΙΑ ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ δὲ μπορούμε παρὰ καλύτερα λόγια νὰ ποῦμε σχετικά μὲ τὴν εκλογή των ἔργων καὶ το καίξιμο τῶν πιωτερον μαθητῶν. Κι' ἐδοῖθα ξεχωρίσουμε τὴ δ'α Σιακὴ που παίζει φυσικώτατα σα δοκιμασμένη κλλιτέχνηδα με λίγα ψεγάδια. Τὴ δ'α Κεφαλὰ που ἐπίσης καλὴ μὰς παρουσιάστηκε καὶ τον κ. Κροντηρὰ στο Μῆτο τῆς Ἀριάδνης ποῦ ἦτανε ἐξαιρετικὰ καλός. Κατὰ δεύτερο λόγο τὴ δ'α Γαμπὰ, τὴ δ'α Βάμβα τὸν κ. Γιαμαλῆ. Γιὰ τὸ κ. Ποντικόπουλο ἔχουμε νὰ συστήσουμε νὰ μὴ ξαναβῆ γιατί δὲν εἶνε πλασμένος γιὰ τὸ θέατρο ἔτσι μὰς λείπει τὸ παίξιμό του. Ἄς κάνει ἄλλη δουλειά. Ὁ Κοπανὰς ποῦ ἄρσει πάντα νὰ βγαίνει ἢ σὲ κωμικὸ ἢ σὲ σοβαρὸ ρόλο δυστυχῶς ἀν καὶ καθηγητὴς μόλις ξεχώριζε ἀπὸ τοὺς ἑνα δυὸ καλοὺς μαθητῆς του.

ΜΕΤΑΦΡΑΖΟΥΜΕ ἀπὸ μιὰ γνώμη τοῦ Γαλλικοῦ περιοδικοῦ **MERCURE DE FRANCE** ἑνα μέρος γιὰ τὰ ἔργα διὸ νέων ὁμοῦ ἀρκετὰ μεγάλων συγγραφέων μας Φωτὴ Κόντογλου καὶ Πέτρον Πικροῦ, πιότερο γιὰ τὴν ιστορία παρὰ γιὰ νὰ οὐκισμάσουμε τὰ ἔργα τοῦτο ποῦ ὑποθέτουμε πὼς στολιζοῦνε κιά τὴ βιβλιοθήκη τοῦ κάθε φίλου μας. Ἐκεῖνο ποῦ ἰδιαίτερα θέλομε νὰ τονίσουμε καὶ νὰ προσέξουμε εἶνε ἡ ἀναγνωριση τοῦ ὕψους, ποῦ τὰ χαρακτηρίζει ὡς ἔργα ἀξία νὰ τιμῆσουνε τὴν τέχνη, κιαφτὸ γιατί δυστυχῶς ἀ τὸ πολλοὺς νεοἰλληνας Λογοτέχνες τὸ ὕψος λείπει ἀν ὀμιλοῦτε. ὁμοῦς ἀρκετὰ ὥστε νὰ τ'ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸ περιβόλι τῆς Τέχνης :

Μπορεῖ οἱ πεζογράφοι νὰ ξεφεύγουν πιὸ ἔφκοι τοὺς κιντῆνοὺς τῆς ξενολατρίας; ὁμοῦς δὲν τοὺς ἐπιτρέπεται ὅπως δὲν ἐπιτρέπεται καὶ στοὺς ποιητῆς νὰ μὴν ἔχουν ὕψος. Τὴν ἀλήθεια αὐτὴ φαίνεται νὰ τὴν ἔχουν καταλάβει θαυμάσια δυὸ νέοι συγγραφεῖς. Ἄν καὶ οἱ τῆσες τοὺς εἶναι ἀντίθετοις.

Ὁ κ. Π. Πικρὸς εἶναι ἕνας φοβερός ρεαριστῆς. Τὰ χαμένα κομμά ἀξίζοῦνε τόσο ὥστε νὰ μάβουνε τὸ συγγραφεὶ τοὺς πλάϊ στοῦ. Κούκριν, στὸν Τσέχωφ στὸ Γκόρκι, ποῦ τὰ ἔργα τοὺς πιθανὸ νὰ ξύνησαν μέσα του τὸ ψυχρόμητό του. Σὲ μιὰ γλώσσα γιομάτη σφρίγος καὶ ταφτόχρονα γιομάτη νοῦάντισες, μὰς ζουγραφίζει τὸ χειρότερο ξεπεσμό, καὶ τὸ κινδύνα ἂν τ'ὶ πρόσωπά του παρουσιάζει τὴ σύνθεση μιᾶς κοινωνικῆς τάξης. Βρίσκει κανεῖς μεταξὺ τῆς Ἐπανάστασης καὶ τοῦ οἴχου. Μὰς λείπει ὁ χῶρος γιὰ ν' ἀναλύσουμε τὰ ἑννεὰ δηγήματα ποῦ ἔχει ὁ τόμος. Θὶ δημιουργήσουν ἐποχὴ.

Ὁ κ. Φ. Κόντογλου εἶναι ἕνας «φανταζίστας» μὲ μιὰ ξεχωριστὴ δὴναιμη. Συνδιάζει τὴν ἐγκλοπαιδικὴ φαντασία ἐνὸς Οὐέλς μὲ τὴν εὐναιμη τῆς ἀναπαράστασης ἐνὸς Χάρσον καὶ ἐνὸς Πόε. Ὁ μῦθος τοῦ Πέντρον Κάζα, μὰς θυμίζει τὸ μῦθο τοῦ Ροβινσὸν Κροῦσον. Ἄλλὰ ἔχει μιὰ μεταρυσικὴ ἔννοια πολὺ διάφορη. Τὸ βιβλίο ἀφτὸ κλείνει μέσα του ἑνα μάθημα ἐλεφτεριάς.

ΔΔΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Γιαν. Ζηρ. Ἀθῆνα. Το Δηγημα καλο σκετικα. Μα θα θέλαμε αφου εχετε καλύτερα νὰ μὰς στέλνατε καποιο αλλο. Τα πο ηματα της Φ. Β. Εικονα Ι και ΙΙ και εινε οχι ὁμοῦ καὶ τόσο καλα. Της Ο. Β. εἶνε πολὺ κατωτερο απο τις εικονες. Κ Ντουλ. Μετωπο Στη Ζήλια και λετε στο γυρισμο δεν πετυχενετε. — Ἀντων Γκαρ. Βέρροια. Μὰ τὶ ὄνομα πάλε τοῦτο Γαλλίζετε καὶ σεῖς τόσο; ἀλλίμο! Μὴ γράφετε πράματα ποῦ δὲν τανιόθει ἡ ψυχὴ σας — ὀρωμαντισμός εἶνε μιὰ πολὺ κακὴ ἀρρώστια. Διαβάστε τοὺς νέους λογοτέχνες μας καὶ μὴ βιάζεστε νὰ γράφετε γιατί θα καταστρέψετε τὸ λίγο κατὶ ποῦ ἔχετε. Σωτ. Βουλ. Ἀθῆνα. Τὸ μόνον μέρος ποῦ ἀξίζει ἂν τὸ δηγήμασόν εἶτε τὸ τέταρτο μέρος καὶ στήν ἀρχή, σάν περιγράφεις. Μὴ γράφεις ἐξεζητημένα γιὰ νὰ παρουσιάσεις δηθὲν πλοκὰς ποῦ εἶνε ψεφτορρωμαντικῆς πετάξε ἀφρτὴ τὴν ἀρρώστια. Ζήτα τὸ ὄραιο στὸ γράφημό σου κιάς μὴν ἔχει καμιὰ πλοκὴ σκετικὰ μὲ τὸ ψεφτόρρωμαντισμό ὅπως τὸ δηγήμα σου ζωή. Βασ. Νασμ. Βολ. Ὅυτε τὸ «Στὸ ἡλιόγερα» μὰς ἀρσειε πολιτρινμένα θέματα. Γιάν. Χονδρο. Ἀθῆνα. Ἀνυστηγὸς καὶ σεῖς πολὺ ὀρωμαντίζεσαι, ἀρρώστια τῶν χρόνων τοῦ Παράσχου ποῦ δὲν ξεκολλὰ γιὰ νὰ μὰς ἀφήσει στὰ χάλια μας. Ἡ μετάφραση πολὺ δυσνόητη. Γ. Λίμν. Καστορία. Γράψτε μας τὴ σύστασή σας γιὰ νὰ σὰς γράψουμε ὀρισμένες ἀποφές μας πάνω στήν τεχνικὴ παρουσίαση τοῦ στίχου σας. Ν. Τουτουνηζ. Καλὸ τὸ ποίημα ἔχει ὁμοῦς πολλὰς ἐπανάληψες φράσεις ποῦ δὲν πολιτίζονται. Ἐπειτα μποροῦσε νὰ συμτηχτεῖ σὲ λιγότερους στίχους. Στείλτε μας ἄλλα ἔργα σας. Κ. Κωστ. Ἐνταῦτα. Ὅχι καὶ τόσο καλὰ καὶ τὰ διὸ δηγηματὸ σας. Θ. Λιαρ. Σχετικὰ καλὸ μὰ ὁ στίχος ὄχι καὶ τόσο ὁ τονισμός τοῦ Σάν ὄνειρα χιμαϊρικὰ θερινῆς γύχτας σβύνουν» ἄτεχνος καὶ κοινὴ ἡ ἔννοια.

